

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ
В ОРГАНІЗАЦІЇ**

Іванов М.Є.

Національний фармацевтичний університет, Україна

nick.ivanov100@gmail.com

Козирєва О.В.

Національний фармацевтичний університет, Україна

yakakos74@gmail.com

Гарафонова О.І.

Київський національний економічний університет імені Вадима

Гетьмана, Україна

ogarafonova@ukr.net

Міжнародні регуляторні тенденції передбачають посилення ролі ризик-менеджменту в управлінні банками та посилення вимог регуляторів до системи ризик-менеджменту банків. Тому дуже важливим є переосмислення системи управління ризиками з огляду на підвищення рівня відповідальності банківської установи.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування підходів щодо формування системи управління ризиками в організації.

З метою створення та впровадження ефективних систем управління ризиками в банках, НБУ, як регулятором сектора були розроблені принципи організації і функціонування системи управління ризиками в банках України, яким повинні слідувати банківські установи, щоб захистити інтереси вкладників, кредиторів і власників банків. Ці рекомендації використовуються банками з будь-яким профілем ризику їх роботи. Розроблена НБУ класифікація ризиків відображає підхід до визначити ризиків банківських установ:

- фінансові ризики, які мають кількісну оцінку та управління ними полягає в оптимізації цих показників;
- нефінансові ризики, які не мають кількісної оцінки, управління полягає в їх мінімізації.

Точка зору Національного банківських установ України на систему класифікації фінансових ризиків банківських установ в процесі реалізації наглядової функції зводиться до виділення таких їх видів: кредитний, ринковий, валютний ризики, а також ризик ліквідності, ризик зміни відсоткові ставки.

Така модель класифікації фінансових ризиків банківських установ досить повно відображає основні їх види, які мають місце у функціонуванні банківських установ. Але, як показав час, деякі ризики іноді можуть мати надто великий вплив на діяльність банківських установ порівняно з іншими

(наприклад, масове невиважене кредитування спричинило банкрутство чи значне погіршення стану ряду банківських установ з початку фінансової кризи). Тому за різних економічних умов рівноцінна увага до всіх фінансових ризиків може призвести до недооцінки в процесі управління ризиками найбільш важливих з них.

У результаті процесу дослідження нами підтримано підхід Герасимовича А.М. [1] до класифікації фінансових ризиків банківських установ як такий, що створює основу для побудови ефективної системи управління ризиками банківських установ. При цьому прийнята до уваги позиція В.В. Вітлінського та Г.І. Великоіваненка про те, що класифікація повинна бути не лише змістовною, а й прагматичною [2]. Класифікація фінансових ризиків банківських установ за Герасимовичем А.М., спрямована на практичну розробку методів кількісної оцінки міри ризику. Відповідно до неї можлива побудова раціональної системи інструментарію для оптимізації управління ризиками у банківських установах [1].

Досвід провідних європейських країн із вивчення фінансових ризиків банківських установ знайшов втілення в рекомендаціях Базельського Комітету з питань банківських установського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS). Ґрунтовним вивченням банківських ризиків у таких країнах активно займається Банк міжнародних розрахунків (BIS), який функціонує з метою проведення спільних фінансових операцій на світовому ринку, розробки нормативів та консультацій із фінансових проблем для забезпечення сприятливих умов при проведенні міжнародних фінансових операцій. Він сприяє розвитку міжнародного валютно-фінансового співробітництва і виступає як банк для центральних банківських установ країн світу.

Будучи системою економічного управління, управління ризиками банківських установ є поєднанням певних підсистем: організаційно-структурної, забезпечення та функціональної, кожна з яких складається з певного набору елементів.

Систему управління операційними ризиками в банківських установах наведено в табл.

Система управління ризиками в комерційному банківських установ охоплює такі елементи, як: точки контролю (відповідним чином згрупованих банківських операцій, які генерують ризик), набір засобів і методів оцінки цих ризиків, їх прогнозування, інструментарій з обмеження і зниження даних ризиків, форми моніторингу і прогнозування ризиків, інформаційні потоки і організаційну структуру, побудовану за функціональною ознакою, і яка забезпечує роботу певної системи.

Пропонуємо виділити як складові системи управління ризиками:

організаційну, інформаційну, ціноутворювальну, аналітичну, дозвільну, управлінську, моніторингову і підсистему кризового менеджменту.

Таблиця

Система управління ризиками в банку

Складові	Заходи (засоби) управління
Визначення існуючих і можливих операційних ризиків	<ul style="list-style-type: none"> - своєчасний, повний та достовірний облік всіх операцій для забезпечення необхідною, неупередженою та достовірною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів, зацікавлених у ній, про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів банку; - збереження активів банку та контроль за їх якістю, обґрунтоване та раціональне використання грошових коштів на підставі належним чином оформлених грошово-розрахункових документів; - адекватність систем контролю
Мінімізація операційних ризиків	<ul style="list-style-type: none"> - затверджена організаційна структура та розподіл функціональних повноважень між структурними підрозділами банку; - розподіл та порядок надання повноважень на виконання операцій і здійснення контрольних функцій відповідно до завдань систем внутрішнього контролю; - форми організації ведення обліку та контролю усіх банківських операцій, виходячи з потреб управління, обсягу банківських операцій і кількості працюючих; - розроблена облікова політика банку; - системи та форми внутрішньої звітності та контролю; - надання прав на підписання документів; - правила документообігу та технологія обробки облікової інформації; - система аналітичних рахунків і реєстрів аналітичного та синтетичного обліку
Контроль за операційними ризиками	<p>Засобами контролю за операційними ризиками в Банку є внутрішній контроль та внутрішній аудит. Внутрішній контроль є основним інструментом управління операційними ризиками. Він включає повний набір контролів, таких як розподіл обов'язків, чітке встановлення ланцюгів підпорядкування, створення відповідних організаційних структур</p>

Узагальнюючи досвід щодо впровадження комплексної системи управління ризиками, треба відзначити, що необхідними умовами організації управління ризиками є: правильна система розподілу повноважень; пророблені посадові інструкції; досконалі канали передачі інформації.

Література

1. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, І. М. Парасій-Вергуненко, В. М. Кочетков, Л. О. Примостка, М. Д. Алексеєнко; ред.: А. М. Герасимович; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2016. - 600 с.
2. Пуртов В.Ф., Третяк В.П., Кудінова М.М. Корпоративне управління. Підручник / Пуртов В. Ф., Третяк В. П., Кудінова М. М. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 364 с.